

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

Филологиялық серия
1997 жылдан бастап шығады

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

Филологическая серия
Издается с 1997 года

ISSN 2710-3528

№ 2 (2023)

Павлодар

**НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
ТОРАЙГЫРОВ УНИВЕРСИТЕТА**

Филологическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

О постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания

№ KZ30VPY00029268

выдано

Министерством информации и общественного развития
Республики Казахстан

Тематическая направленность
публикация материалов в области филологии

Подписной индекс – 76132

<https://doi.org/10.48081/EIWC1999>

Бас редакторы – главный редактор

Жусупов Н. К.

д.ф.н., профессор

Заместитель главного редактора

Анесова А. Ж., *доктор PhD*

Ответственный секретарь

Уайханова М. А., *доктор PhD*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Дементьев В. В., *д.ф.н., профессор (Российская Федерация)*

Еспенбетов А. С., *д.ф.н., профессор*

Трушев А. К., *д.ф.н., профессор*

Маслова В. А., *д.ф.н., профессор (Белоруссия)*

Пименова М. В., *д.ф.н., профессор (Российская Федерация)*

Баратова М. Н., *д.ф.н., профессор*

Аймухамбет Ж. А., *д.ф.н., профессор*

Шапауов Ә. Қ., *к.ф.н., профессор*

Шокубаева З. Ж., *технический редактор*

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели

Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов

При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

<https://doi.org/10.48081/VDOA1662>

*Қ. С. Ергалиев

Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті,
Қазақстан Республикасы, Павлодар қ.

*e-mail: ergaliev1976@mail.ru

БЛОГ – ИНТЕРНЕТ-КОММУНИКАЦИЯ ЖАНРЛАРЫНЫҢ БІРІ

Мақалада интернет пен ақпараттық технологияның қарқынды дамуы негізінде пайда болған интернет-коммуникация жанры – блогтің қалыптасу тарихы қарастырылып, ғалымдардың ол жөнінде білдірген пікірлері сараланған. Осы бағыттағы шетелдік және отандық зерттеушілердің ғылыми еңбектері талданып, олардың әлеуметтік, психологиялық, психоллингвистикалық, когнитивтік, лингвомәдени, прагматикалық, паралингвистикалық т.б. зерттеу аспектілерде зерделенгені айқындалған. Сондай-ақ автор тарапынан блогке берілген анықтамалар сипатталып, өзіндік тұжырым да шығарылған. Ол мазмұндық және техникалық тұрғыдан түйінделді: 1) блог – мәтін, сурет, сілтеме, анимация түріндегі ақпарат (контент немесе мазмұн); 2) блог – күнделіктер қағидаты бойынша құрылған, кері хронологиялық тәртіпте орналасқан, жарияланған уақыты көрсетілген мультимедиялық (тіл таңбалары, гиперсілтемелер, суреттер, аудио, бейне) сипаттағы жазбаларды қамтитын веб-сайт. Сонымен қатар мақалада кәсіби және кәсіби емес, жеке және топтық болып бөлінетін блогтің полифониялық, мультимедиялық, интерактивтік, гипермәтіндік, креолдану, анонимдік, қашықтық, еркіндік т.б. сынды сипаттамалары оның кең таралуы мен танымалдығының артуына ықпал еткендігі сөз болады, құрылымы көрсетіліп, ақпараттық, қатысымдық, ойын-сауық, шығармашылық, өзін-өзі таныстыру т.б. атқаратын қызметтері қарастырылады. Бұл жинақтау, сипаттау, баяндау, талдау, салыстыру әдіс-тәсілдері арқылы жүзеге асырылады.

Кілтті сөздер: ақпараттық технология, интернет-коммуникация, виртуалды кеңістік, блог, онлайн-күнделік, веб-парақша, блогер.

Кіріспе

Қазіргі қоғамның дамуы ақпараттық үрдістің жаһандануы ықпалына қатысты жүреді. Ол интернет желісінің пайда болып, жаңа ақпараттық кеңістіктің қалыптасуынан көрінеді. Интернет, ақпараттық технология, виртуалды кеңістік, әлеуметтік желі т.б. сынды сөздер бүгінгі күні адам өмірінің барлық салаларына етене еніп қана қоймай, ғылым мен білімнің, мәдениеттің жиі қолданылатын тілдік бірліктеріне айналды.

Интернет пен ақпараттық технологиялардың қарқынды дамуы адамның тұрмыс-тіршілігін виртуалды сипатқа ие болуына әкелді: жұмыс іздеу, пікірлес жолдас табу, сауда-саттық жасау, ойын ойнау, музыка тыңдау, кино көру т.б. виртуалды кеңістікте жүзеге асырыла бастады. Сондай-ақ интернет қарым-қатынастың жаңа жанрларының қалыптасуына да ықпал етті. Виртуалды кеңістікте жүзеге асырылатын интернет-коммуникация жанрларына электронды пошта, жедел хабар алмасу жанры, қонақ кітабы, электронды хабарландыру тақталары, форум, чат т.б. жатады. Солардың ішінде кең таралғаны әрі жиі қолданылатыны – блог.

Зерттеу нысаны: интернет-коммуникация жанрларының бірі – блог.

Зерттеу пәні: блогті зерделеген шетелдік және отандық ғалымдардың еңбектері.

Мақсаты – интернет-коммуникация жанрларының бірі – блог жайлы жалпы тіл білімінде қалыптасқан тұжырымдарды талдап, оның өзіндік ерекшеліктерін ашу.

Аталған мақсатқа қол жеткізу үшін төмендегідей міндеттерді шешу көзделді:

– блог лексемасының шығу тарихын, ғылыми айналымға түсу жайын анықтау;

– интернет пен ақпараттық технологияның дамуы негізінде пайда болған интернет-коммуникация жанры – блог бағытында қалам тартқан зерттеушілердің еңбектері қандай аспектіде жүзеге асырылғандығын айқындау;

– блог туралы қалыптасқан ұғым-түсініктерді сипаттап, оның өзіндік ерекшеліктерін, атқаратын қызметтерін көрсету.

Материалдар мен әдістер. Зерттеу материалы ретінде интернет-коммуникация, оның жанрлық түрлері бойынша жарық көрген шетелдік және отандық ғалымдардың ғылыми еңбектері (диссертация, монография, мақала т.б.) алынды. Жұмыс барысында алға қойылған мақсат-міндеттерге орай жинақтау, сипаттау, баяндау әдістері қолданылды. Блогтің өзіндік ерекшеліктерін көрсетуде талдау, салыстыру әдіс-тәсілдері пайдаланылды.

Нәтижелер мен талқылау

Блог интернет-коммуникацияның ең танымал жанрларының бірі болып табылады. «Веблог» немесе «блог» (ағылшын тілінде «web» – ғаламдық желі, «log» – журнал деген сөздердің бірігуінен жасалған) терминінің пайда болу уақыты жайлы ғылымда түрлі пікір қалыптасқан. Кейбір дереккөздерде 1994 жылы Джастин Холл алғашқылардың бірі болып интернетте күнделік жүргізген деген ақпарат ұшырасады. «Ол HTML мысалдарына шолулардан тұрған. Осыны негізге алып New York Times Дж. Холлды жеке блогтің «атасы» деп атаған» [1]. Келесі бір еңбекте 1997 жылы Robot Wisdom сайтының негізін қалушы американдық программист Джорн Барджер (Jorn Barger) блогті сипаттау үшін «weblog» сөзін енгізген. Ол «logging the web» («желіде күнделік жүргізу») тіркесінен пайда болған. Кейін аталған етістік зат есімге айналады деген пікір кездеседі [2]. Ал Х.А. Ермолаев «weblog» және «weblogger» лексемалары тек 2003 жылы Оксфорд сөздігінде пайда болғандығын айтады [2]. Осы кезден ол жаппай таралып, кең қолданысқа түседі.

Жаңа ақпараттық және коммуникативтік ортаға айналған блог жанры бүгінгі күні шетелдік және отандық зерттеушілер тарапынан түрлі аспектіде зерделенуде:

– *блог саласының жанрлық ерекшеліктері*: R. Blood, C. R. Miller, D. Sheperd, S. C. Herring, L. A. Scheidt, S. Bonus, E. E. Wright, N. Baron, Л. Ю. Щипицина, М. О. Кочеткова, Е. И. Горошко, Е. А. Жигалина, Т. М. Колокольцева, Т.О. Максимова т.б.;

– *блог саласының когнитивтік, лингвомәдени және әлеуметтік сипаттары*: И. В. Ковтуненко, О. В. Лутовинова, Т. М. Гермашева, Н. В. Черкасова, Е. И. Горшкова, Е. Г. Ефимов, П. В. Морослин, О. М. Елькина, Т. В. Евсюкова, Ф. О. Смирнов, И. Н. Шамаев, С. В. Бондаренко, А. А. Калашникова, S. Nowson т.б.;

– *блогтің психологиялық және психолингвистикалық негіздері*: В. Л. Волохонский, Ю. Е. Зайцева, М. М. Соколова, Т. В. Сафонов, В. Nardi т.б.;

– *блогті күнделікпен т.б. салыстыра зерделеу*: Е. Г. Новикова, Е. А. Баженова, И. А. Иванова, А. В. Борисова, Т. А. Семилет, Т. Л. Каминская, С. В. Полякова т.т.;

– *туристік және сән блогінгілері*: G. Dann, J. Urry, A. Jaworska, В. А. Митягина, И. В. Показаньева, В. Д. Брагина, А. Куркимбаева т.б.;

– *саяси блогінг мәселелері*: М. В. Петрова, В. В. Васильева, Л. Р. Дускаева, К. Л. Зуйкина т.б.

Ғалымдар блогтің пайда болу, даму тарихын саралап, ол туралы қалыптасқан жалпы түсінікке сипаттама берген, негізгі белгілерін анықтап, басқа қатысым жанрларынан айырмашылықтарын көрсеткен.

М. О. Кочеткова блог-күнделіктің «дәстүрлі» күнделіктен басты айырмасы оның интернет арқылы жүзеге асырылатынын әрі оқырманға бағытталатынын, ол адресат пен адресант арасындағы қатынастар өзгерісінен көрінетінін айта келіп, Т. В. Шмелеваның жанрлық модель құрылымы негізінде блогосфера дамуын төмендегідей кезеңдерге жіктейді [3, 14–17]:

1) блог-күнделік – блогосфера дискурсы дамуының алғашқы кезеңіндегі жанр (2001–2003) – «дәстүрлі» қағаз түріндегі күнделіктің нысаны сақталып, таныс адамдарға ғана оқуға бағытталады. Бұл оның (блог авторының іс-әрекеті төңірегінде құрылатын әрі оның өмірін бейнелейтін) тақырыбынан және оны ұсыну түрінен (тұлға өмірін суреттейтін іс-әрекеттердің, сезімдердің сипатталуынан) көрінеді;

2) күнделікті өмірді қарастыратын блог – блогосфера қолданушылары шеңберінің кеңеюімен әрі қатысымның қоғамдық сипат алуымен байланысты пайда болған жанр (2004–2006) – автордың тұлғалық көрінісі әлсіреп, оқырманға бет бұрғандығы байқалады. Блогосфера интерфейсі күрделі өзгереді: блогті автормен байланыс орнатқан пайдаланушылар ғана оқи алатын техникалық қызмет жойылады. Осыған орай автор тарапынан блогтің танымалдылығын арттыруға, бейтаныс аудиторияны өзіне қаратуға негізделген айла-амалдар жанданады;

3) блогосфера дискурсы дамуының үшінші кезеңінде (2007–2011) интернет-коммуникация қайта қарастырылады: қоғамда фактілер мен оқиғаларды жан-жақты талдау қажеттілігінің туындауы пікірталастың қалыптасуына түрткі болып, жауап қайтару мүмкіндігіне қол жеткізіледі. Бұның барлығы блогосфераға публицистикалық жанр элементтерінің енуіне ықпал етеді. Автордың, сондай-ақ басқа да адамдардың сезімдері мен іс-әрекеттерін, оқиғалар мен фактілерді түсіндіру пост тақырыптарына негіз болады, әлеуметтік маңызы бар мәселелерді талқылау ерекше рөл атқарады.

Бұл кезеңде блогтің күнделік түрі мәтіннің коммуникативтік тартымдылығының құралы ретінде манипуляциялық тұрғыда қолданыла бастайды, оқырманның мойындауы алдыңғы қатарға шығады, блогосфераның нақты иерархиялық құрылымы қалыптасады, танымал блогерлер пайда болады. Блогосфера жаңа жүйелі иерархиялық медиақауымдастыққа айналады.

4) блогосфера дискурсы дамуының төртінші кезеңінде (2011 жылдың аяғы – қазіргі уақыт) блог-күнделік түбегейлі өзгеріп, резонанстық оқиғалар жайлы пікірталастарды қамтитын қоғамдық кеңістікке, яғни түрлі көзқарастарды, ой-пікірлерді білдіретін платформаға айналады. Блогосфера

жанры қайта жанданады: блог жанры беделді коммуникативтік пікірталас алаңы ретінде оқырман қабылдауын қалыптастыратын институционалды дизайнға ие болады.

Оксфорд сөздігінде «blog/weblog» сөзіне мынадай анықтама берілген: «...a website that contains online personal reflections, comments, and often hyperlinks, videos, and photographs provided by the writer» [4]. Ал тіл мен дискурс мәселелерін сабақтастыра саралаған С. Херринг: «frequently modified web pages in which dated entries are listed in reverse chronological sequence – are the latest genre of Internet communication to attain widespread popularity», – деген түсінік береді [5, 142]. Зерттеуші веб-блогтердің өзара байланысынан басқа бір блогтен екіншісіне гиперсілтемелердің болуы блогерлерге бір-бірінің жазбаларына сілтеме жасай алуға немесе өзіндік пікір қалдыруға мүмкіндік туғызатындығын, бұл оны айрықша қарым-қатынас алаңына айналдырғандығын айтады [6, 4]. О. М. Елькинаның пайымдауынша, «блог – мазмұны бойынша күнделік, формасы бойынша жеке веб-парақша болып табылатын гибриді жанр» [7, 11]. Осымен үндес пікірді М. Р. Нашхоева еңбегінен де кездестіреміз. Ғалым блог жанры веб-парақша және онлайн-күнделік сынды екі түрлі мағынада қолданылатынын, біріншісінің мағынасы «басқа сайттарға сілтеме жасауға болатын веб-парақша, яғни тақырып бойынша сілтемелер мен шағын түсіндірмелерді қосу мүмкіндігі бар жаңалықтар арнасы», ал екіншісінің мағынасы «жеке желілік күнделік, яғни блог авторының өмірін баяндайтын, кері хронологиялық тәртіпте орналасқан жазбалар, түсіндірме (комментарий) жазу мүмкіндігі бар көпшілікке арналған күнделік» дегенді білдіретінін және ол коммуникативтік, өзін-өзі таныстыру, ақпараттық, ойын-сауық, әлеуметтік байланыстарды біріктіру және сақтау, мемуарлық т.т. қызметтерді атқаратынын сөз етеді [8, 19–20]. Демек, зерттеушінің түсінігінше, блог – хронологиялық тәртіпте орналасқан, суреттерді, мультимедианы қамтитын, адам, топ не адамдар қауымдастығының іс-әрекеттері, ой-пікірлері немесе арман-тілектері туралы түсіндірмелерден тұратын, үнемі толықтырылып отырылатын жазбалар, яғни веб-парақша немесе онлайн-күнделік. Онда қатысым барысы «біреу-көпшілікке» принципі бойынша жүреді.

Орыс блогосферасындағы мәтіндердің жүйелі құрылу модельдерін прагматикалық және лингвомәдени тұрғыдан зерделеген И. В. Ковтуненко блог автордың бақылауымен, оның өзіндік қалауы және сұраныстарымен орындалатын дискурс екенін, басқа жанрларға қарағанда ол жеке тұлғалық болып табылатынын, хабарламаларда блогер оқырман реакцияларының мазмұнды әрі эмоционалды сипатын, олардың стилистикалық безендірілуін қарастыратынын, блогер мен респонденттер арасындағы қарым-қатынас

бірлесе құрылған мәтін арқылы жүзеге асырылатынын, олар соңғы мәтіннің мазмұнында айқын көрініс табатынын айтады [9, 4].

А. М. Куркимбаева: «... блог-дискурс – коммуниканттардың өзара әрекеттесуін жеңілдететін және ортақ мүдделері мен мамандықтары бойынша пікірлесе алатын кеңістік. Блогтер аудиторияға тек ақпарат ұсынумен шектелмей, мәселе бойынша пікір алмасуға, талқылауға мүмкіндік тудырады және блогердің басқа блогерлер әлеміне өзін көрсететін алаң ұсынады», – дей келіп, блог түсінігінің тар және кең мағынада қолданылатынын зерттеушілердің білдірген пікірлерін келтіре отыра көрсетеді [10, 15–16]: блог дегеніміз – «веб-сайт», «кері хронологиялық тәртіппен орналасқан оқу және түсініктеме беруге ашық, мерзімі көрсетілген мәгіндік және мультимедиялық жазбаларды қамтитын сайт» (Е. А. Баженова, И. А. Иванова); «онлайн журналдың жаңа түрі» (S. C. Herring, I. Kouper, J. C. Paolillo, L. A. Scheidt, M. Tuworth, P. Welsch, E. Wright, N. Yu); «жеке тұлғалардың домені» (C. Puschman); «жеке электронды күнделік» (S. Nowson; О. В. Лутовинова; Т. О. Максимова); «бір автордың мәгіндер жинағы», «бір қолданушылар тіркеу жазбаларын жасап, мақалаларын жариялайтын, ал басқа қолданушылар (соның ішінде тіркелмеген қолданушылар да) сол мақалаларды оқу мүмкіндігіне ие болып, оқыған материалдар бойынша өз түсініктемелерін қалдыру мүмкіндігіне ие болатын жаңа дискурсивті орта» (Т. М. Гермашева); «желіде пайда болып, дамыған жанр» (R. Blood); «әңгіме» (А. Еркімбай); «жаңа медиаформат» (З. Қ. Буенбаева); «интернеттегі жеке күнделік, әр адамның виртуалды жеке төлқұжаты» (А. Сабырова, А. Ертілеу, А. Ақмұрзиев); «күнделіктің, веб-сайттың және интернет-қауымдастықтың бірігуі» (Т. R. Embrey); «әдебиет, медиа, тұрмыс, сонымен қатар визуалды және музыкалық код тоғысуында қалыптасатын синтетикалық құбылыс» (Т. О. Максимова); «интернет коммуникацияның ерекше жанры» (Н. В. Черкасова); «компьютерге негізделген асхронды тұлғааралық және топтық коммуникация» (И. Н. Розина); «кәсіби білім алу кеңістігі» (Т. С. Томина)».

Блогті интернет-коммуникацияның бір түрі ретінде арнайы қарастырған Е. И. Горшкова: «Блог – веб-сайттың желілік кеңістігінде (немесе веб-сайт бөлімінде) жүзеге асырылатын интернет-коммуникацияның жаңа түрі. Ол түсіндірме беру мүмкіндігіне ие мультимедиялық және іскерлік сипаттағы уақыты көрсетілген жазба», – деген анықтама береді [11, 21]. Ғалым оны басты үш құрылымнан тұратынын көрсетеді: автордың өзін-өзі ерекшелеу және таныстыру құралдары, посттар (жазбалар), диалогтік бөлім [11, 9].

Автордың өзін-өзі ерекшелеу және таныстыру құралдарына мыналарды жатқызады:

- вербалды: пик (пайдаланушының аты-жөні немесе бүркеншік есімі), блог атауы, қызығушылықтар тізімі, «статус» (қолтаңба);

- бейвербалды: интернеттің аудио-визуалды ресурстарын пайдалану; ішкі және сыртқы сілтемелер; блогердің эмоционалды көңіл күйінің/ жағдайының символдық көрсеткіштері (эмотикондар), блог дизайны (блог элементтерінің негізгі фоны, безендірілуі мен орналасуы, қаріптің түсі, өлшемі мен түрі), пайдаланушының суреті (аватар немесе юзерпик) және т.б.

Әр посттың жарияланған күні болады. Жарияланымның абсолютті уақытын көрсету (минутқа дейін) хабарламаның дейктикалық орталығы болып табылады және ол реципиенттерге түсіндірме жазу барысында нұсқаулық ретінде қызмет етеді. Бұл оларға пост пен болашақ түсіндірме жазу арасындағы уақыт алшақтығын (яғни автор мен оқырманның дейктикалық орталықтары қаншалықты қиылысатынын) анықтауға және іс-әрекеттің өзектілігін бағалауға мүмкіндік береді.

Е. И. Горшкова блог авторларын, сондай-ақ блогті тақырыптарының іскерлік қарым-қатынасқа бағытталуына қарай кәсіби блогерлер және кәсіби емес блогерлер (эуесқойлар) және, сәйкесінше, кәсіби/кәсіби емес блогтер деп жіктейді [11, 9].

Зерттеуші кәсіби блогерлерге қарағанда кәсіби емес блогерлер блогті аз жүргізетінін, алайда олардың жазбалары әдетте көлемі жағынан ауқымды, аморфты құрылымға және көрнекі ақпаратқа (медиаконтент мен эмотикондарға) толы болатынын айтады. Кәсіби емес блогтерге «Күнделікті тұрмыс-тіршілік» (денсаулық, дін, өнер, сән, үй жануарлары, тамақ, отбасы, үй, саяхат) және «Ойын-сауық» (кітаптар, аниме, комикстер, ойындар, музыка, фильмдер, танымал адамдар, теледидар) сынды тақырыптар тән. Тілдік тұрғыдан олардың жазбаларында жаргондар, балағат сөздер мен субъективті модальділікті білдіретін құралдар жиі ұшырасады.

Кәсіби блогтердің тақырыптары жоғары технология, бизнес, ғылым, экология, құқық т.б. бағыттарда өрбиді. Олар жаңа ақпаратты таратуға бағытталады және көп жағдайда тақырыпқа қатысты кілт сөздерді белгілеу арқылы материалды берудің ретке келтірілген құрылымына ие болады. Тілдік тұрғыдан онда арнайы терминология мен нормативтік лингвистикалық құралдар жиі қолданылады. Негізінен, кәсіби блогерлердің бұқаралық ақпарат құралдарында жұмыс тәжірибесі болады. Сондықтан олардың жазбаларында публицистикалық стильдің ерекшеліктері (публицистикалық жанрлардың құрылымдық-композициялық өзгешеліктері, қалыпты фразалар, эмоционалды реңкі бар сұрақтар, дәйексөздер) кездеседі.

Сондай-ақ ғалым авторлардың санына қарай блогтер жеке (бір ғана авторы бар блогтер) және топтық (бірнеше авторы бар блогтер) болып бөлінетінін айтады. Топтық блогтерде оқырмандарды белгілі бір тақырып

бойынша ақпараттандыру басты орын алса, жеке блогтерде қандай да бір автордың мүддесіне байланысты көп тақырыпты болумен сипатталады. Топтық блогтерде тұлғаға бағытталған қарым-қатынас форматын сақтау үшін посттарда белгілі бір автордың өзін-өзі таныстырудың вербалды және бейвербалды құралдары пайдаланылады.

Блогтердің барлығында экспрессивті синтаксистік құралдар (лепті сөйлемдер, параллелизм, қайталаулар, номинативті сөйлемдер тізбегі), оның ішінде ауызекі сөйлеу элементтері (сұраулы сөйлемдер, парцелляция, эллипсис) ұшырасады. Блогтердегі графикалық құралдар (мультипликация, қаріпті белгілеу, бас әріптер, тыныс белгілері) көбінесе суперсегменттік сөйлеу бірліктерін жаңғырту үшін, интернет-коммуникацияға тән ауызекі сөйлеу әсерін құру үшін қолданылады.

Блог – қолданушының жеке кеңістігі. Сондықтан қатысымға түсу мен оны реттеу тек авторға тиесілі және қатынас басқа бір адресатқа емес, автордың өзіне бағытталады. Блогтерде реципиенттердің санына шектеу қойылмайды, осыған орай ондағы қатынас белгілі бір адамға емес, жалпылық сипатқа ие болады. Оқырмандарды желіге тарту мен ұстап қалудың басты құралдарының бірі – маңызды әрі тың ақпаратты хабарлау. Бұл ерекшеліктер блогтер арқылы коммуникацияның прагмасемантикалық және лингвистикалық аспектілеріне әсер етеді. Ол блогерлердің коммуникативтік стратегиялар мен тактикаларды қолдануынан көрінеді.

Қысқасы, блог – мәтін, сурет, сілтеме, анимация түріндегі ақпарат (контент немесе мазмұн). Оны жариялау мақсатында желіде парақша ашылады және автор (блог жасаушы) өз қалауы бойынша өзгерте алады. Техникалық тұрғыдан келгенде блог (ағылш. «web log» – оқиғалар жайлы интернет-журнал, интернет-күнделік, онлайн-күнделік) деп күнделіктер қағидаты бойынша құрылған, кері хронологиялық тәртіпте орналасқан, жарияланған уақыты көрсетілген мультимедиалық (тіл таңбалары, гиперсілтемелер, суреттер, аудио, бейне) сипаттағы жазбаларды қамтитын веб-сайты (немесе веб-сайт бөлімін) айтамыз. Қандай да бір жазбаны көріп, танысумен қатар, оқырмандар кез келгеніне өзіндік пікір (түсіндірме – комментарий) қалдыра алады.

Блогтер авторларының, сондай-ақ оқырмандарының да гедонистік, когнитивтік, аффективтік, экономикалық, басқарушылық, шиеленісті бәсеңдету, тұлғаның өзін-өзі жүзеге асыру т.б. қажеттіліктерін қанағаттандыратын коммуникативтік, өзін-өзі таныстыру, ойын-сауық, әлеуметтік байланыстарды құру, сақтау және кеңейту, психотерапиялық, шежірелік, тауарлар мен қызметтерді жүзеге асыру т.т. функцияларды атқарады.

Қорытынды

Ақпараттық технологиялар мен интернет желісінің қарқынды дамуы негізінде пайда болған жаңа коммуникативтік кеңістік – блогтің жоғарыдағы сипатталуынан мынадай түйін шығаруға болады:

– блогтің қолданысқа түсуін ғалымдар ХХ ғ. 90-жылдарымен байланыстырғанмен, ғылыми еңбектерде ол жөнінде бірізді пікір кездеспейді. Алайда олардың қай-қайсысы болмасын аталған интернет-коммуникация жанры зерттелуінің ілгері басуына өзіндік үлес қосқандығы анық;

– блог жанры шетел және орыс ғалымдары тарапынан әлеуметтік, психологиялық, психолінгвистикалық, когнитивтік, лингвомәдени, прагматикалық, паралингвистикалық т.б. аспектілерде барынша сараланғанмен, қазақ тіл білімінде ол кейінгі кезде ғана қолға алынып жатқан мәселе болып табылады. Бұл осы бағытта зерттеу жұмыстарын жүргізуді күшейту қажеттілігін айғақтайды;

– полифониялық, мультимедиалық, интерактивтік, гипермәтіндік, креолдану, анонимдік, қашықтық, еркіндік т.б. ерекшеліктерді бойына жинақтаған блог жанрына зерттеушілер мазмұндық әрі техникалық тұрғыда тар және кең көлемде анықтама беріп, ақпараттық, қатысымдық, ойын-сауық, шығармашылық, өзін-өзі таныстыру мен көрсету т.б. қызметтерді атқаратынын қарастырады. Оны жүзеге асыруда кәсіби және әуесқой блогерлердің рөлі зор.

Пайдаланылған деректер тізімі

1 **Журавлева, М. А.** Краткая история развития блогинга [Электронный ресурс]. URL: <https://texterra.ru/blog/kratkayaistoriya-razvitiya-blogginga.html> (дата обращения: 15.02.2018)

2 **Ермолаев, Х. А.** История возникновения и развития блогов [Электронный ресурс]. URL: http://mysbsblog.blogspot.ru/2008/06/blog-post_17.html (дата обращения: 21.01.2018)

3 **Кочеткова, М. О.** Жанровая динамика дискурса блогосферы: социолінгвистический аспект: автореф. дисс. ... канд. филол. наук. –Томск, 2016. –22 с.

4 Oxford Dictionaries [Электронный ресурс]. URL: <https://www.oxforddictionaries.com> (дата обращения: 15.02.2018)

5 **Herring, S. C., Scheidt, L. A., Bonus, S., Wright, E.** Weblogs as a bridging genre // Information, Technology & People. – 2005. – Vol. 18 (2). – P. 142–171

6 **Herring, S. C., Kouper, I., Paolillo, J. C., Scheidt, L. A., Tyworth, M., Welsh, P., Wright, E., & Yu, N.** Conversations in the blogosphere: An analysis «from the bottom up». Proceedings of the Thirty-Eighth Hawai'i International Conference. – 2005. – P. 1–11

7 **Елькина, О. М.** Лингво-социокультурные особенности речевой деятельности в сфере компьютерно-опосредованной коммуникации (на материале англоязычных блогов): автореф. дисс. ... канд. филол. наук. – Пятигорск, 2012. – 25 с.

8 **Нашхоева, М. Р.** Особенности пунктуации в сетевых текстах форумов и блогов (на материале английского языка): автореф. дисс. ... канд. филол. наук. – М., 2012. – 29 с.

9 **Ковтуненко, И. В.** Модели связного порождения текстов в русской блогосфере: прагматический и лингвокультурный аспекты: автореф. дисс. ... докт. филол. наук. – М., 2021. – 43 с.

10 **Куркимбаева, А. М.** Туристтік блогинг: коммуникативтік стратегиялар мен тактикалар (ағылшын және қазақ тілдері материалдары негізінде): филос. докт. ... дисс. – Алматы, 2021. – 214 б.

11 **Горшкова, Е. И.** Блог как вид интернет-коммуникации: автореф. дисс. ... канд. филол. наук. – Санкт-Петербург, 2013. – 23 с.

References

1 **Zhuravleva, M. A.** Kratkaya istoriya razvitiya blogginga [Brief history of blogging] [Electronic resource]. – URL: <https://texterra.ru/blog/kratkayaistoriya-razvitiya-blogginga.html> (date of the application: 15.02.2018)

2 **Ermolaev, H. A.** Istoriya vozniknoveniya i razvitiya blogov [The history of the emergence and development of blogs] [Electronic resource]. – URL: http://mysbblog.blogspot.ru/2008/06/blog-post_17.html (date of the application: 21.01.2018)

3 **Kochetkova, M. O.** Zhanrovaya dinamika diskursa blogosfery: sociolingvisticheskiy aspect [Genre Dynamics of the Discourse's Blogosphere: Sociolinguistic Aspect]: abstract of diss. ... cand. philol. sciences. – Tomsk, 2016. – 22 p.

4 Oxford Dictionaries [Electronic resource]. – URL: <https://www.oxforddictionaries.com> (date of the application: 15.02.2018)

5 **Herring, S. C., Scheidt, L. A., Bonus, S., Wright, E.** Weblogs as a bridging genre // Information, Technology & People. – 2005. – Vol. 18 (2). – P. 142–171

6 **Herring, S. C., Kouper, I., Paolillo, J. C., Scheidt, L. A., Tyworth, M., Welsch, P., Wright, E., & Yu, N.** Conversations in the blogosphere: An analysis «from the bottom up». Proceedings of the Thirty-Eighth Hawai'i International Conference. – 2005. – P. 1–11

7 **Elkina, O. M.** Lingvo-sociokul'turnye osobennosti rechevoj deyatel'nosti v sfere komp'yuterno-oposredovannoj kommunikacii (na materiale angloyazychnyh blogov) [Linguo-sociocultural features of speech activity in the field of computer-mediated communication (on the material of English-language blogs)]: abstract of diss. ... cand. philol. sciences. – Pyatigorsk, 2012. – 25 p.

8 **Nashkhoeva, M. R.** Osobennosti punktuacii v setevyh tekstah forumov i blogov (na materiale anglijskogo yazyka) [Features of punctuation in online texts of forums and blogs

(on the material of the English language): abstract of diss. ... cand. philol. sciences. – М., 2012. – 29 p.

9 **Kovtunen, I. V.** Modeli svyaznogo porozhdeniya tekstov v russkoj blogosfere: pragmaticheskij i lingvokul'turnyj aspekty [Models of connected generation of texts in the Russian blogosphere: pragmatic and linguocultural aspects]: abstract of diss. ... doc. philol. sciences. – М., 2021. – 43 p.

10 **Kurkimbaeva, A. M.** Turistik blogging: kommunikativtik strategiyalar men taktikalar (arylshyn zhәне қазақ тилери materialdary negizinde) [Travel blogging: communication strategies and tactics (on the material of English and Kazakh languages)]: philos. doc. ... diss. – Almaty, 2021. – 214 p.

11 **Gorshkova, E. I.** Blog kak vid internet-kommunikacii [Blog as a type of Internet communication]: author. diss. ... cand. philol. sciences. – St. Petersburg, 2013. – 23 p.

Материал 09.06.23 баспаға түсті.

*К. С. Ергалиев

Павлодарский педагогический университет

имени А. Маргулана,

Республика Казахстан, г. Павлодар.

Материал поступил в редакцию 09.06.23.

БЛОГ КАК ОДИН ИЗ ЖАНРОВ ИНТЕРНЕТ-КОММУНИКАЦИИ

В статье рассмотрена история становления блога как одного из жанров интернет-коммуникации, возникшего на основе стремительного развития интернета и информационных технологий. Проанализированы научные труды зарубежных и отечественных исследователей данного направления в социальном, психологическом, психолингвистическом, когнитивном, лингвокультурном, прагматическом, паралингвистическом и др. аспектах. Также автор дал комментарии определения понятия блог и сделал собственные выводы. Он рассматривает с содержательной и технической точек зрения: 1) блог – информация (контент или содержание) в виде текста, изображения, ссылки, анимации; 2) блог – веб-сайт, содержащий мультимедийные (языковые символы, гиперссылки, изображения, аудио, видео) записи, созданные по принципу дневников, расположенных в обратном хронологическом порядке, с указанием времени публикации.

В статье также рассматриваются блоги профессиональные и непрофессиональные, индивидуальные и групповые, которые имеют такие характеристики, как полифоничность, мультимедийность, интерактивность, гипертекстовость, креолизация, анонимность,

дистанция, свобода. Эти качества блога, способствуют его широкому распространению и росту популярности. Изучена структура блога и функции, как информативная, развлекательная, творческая, самопрезентация и т.д. Для достижения поставленной цели использованы такие научные методы, как сбор фактического материала, описание, наблюдение, анализ, сравнение и другие.

Ключевые слова: информационная технология, интернет-коммуникация, виртуальное пространство, блог, онлайн-дневник, веб-страница, блоггер.

*К. S. Yergaliyev

Pavlodar Pedagogical University

named after A. Margulan,

Republic of Kazakhstan, Pavlodar.

Material received on 09.06.23.

BLOG AS ONE OF THE GENRES OF INTERNET COMMUNICATIONS

The article discusses the history of a blog's formation as one of the genres of Internet communication, which arose on the basis of the rapid development of the Internet and information technology. The scientific works of foreign and domestic researchers in this area are analyzed in social, psychological, psycholinguistic, cognitive, linguocultural, pragmatic, paralinguistic and other aspects. The author also commented on the definition of the concept of a blog and made his own conclusions. He considers from the content and technical points of view: 1) blog – information (content) in the form of text, image, link, animation; 2) blog – a website containing multimedia (language symbols, hyperlinks, images, audio, video) entries created on the principle of diaries arranged in reverse chronological order, indicating the time of publication. The article also discusses blogs professional and non-professional, individual and group, which have such characteristics as polyphony, multimedia, interactivity, hypertext, creolization, anonymity, distance, freedom. These qualities of a blog contribute to its wide distribution and growth in popularity. The structure of the blog and functions, such as informative, entertaining, creative, self-presentation, etc., have been studied. To achieve this goal, such scientific methods as the collection of factual material, description, observation, analysis, comparison, and others were used.

Keywords: information technology, internet communication, virtual space, blog, online diary, web page, blogger.

Теруге 09.06.2023 ж. жіберілді. Басуға 30.06.2023 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

3,18 МБ RAM

Шартты баспа табағы 22,79. Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген: А. К. Темиргалинова

Корректорлар: А. Р. Омарова, Д. А. Кожас

Тапсырыс № 4100

Сдано в набор 09.06.2023 г. Подписано в печать 30.06.2023 г.

Электронное издание

3,18 МБ RAM

Усл. печ. л. 22,79. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка: А. К. Темиргалинова

Корректоры: А. Р. Омарова, Д. А. Кожас

Заказ № 4100

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

www.vestnik.tou.edu.kz